

ВИСНОВОК

**рецензента, доктора педагогічних наук, професора Н.П. Волкової
про наукову новизну, теоретичне та практичне значення
результатів дисертаційної роботи
Блохіної Валентини Юріївни
«Підготовка практичних психологів до управління розвитком професійної
групи на засадах тимблдингу»,
що представлена на здобуття ступеня доктора філософії
зі спеціальності 015 – професійна освіта**

Актуальність проблеми даного дисертаційного дослідження обумовлена оновленням суспільства, що виявляється у соціальних реформах, зміні філософії побуту та праці, впливі інформаційних потоків на сучасну людину, що значно пришвидшує ритм її життя і стає джерелом постійного стресу. Такий стан речей спричиняє появу активного інтересу до професії психолога, одним із напрямів діяльності якого є робота з професійними колективами, формування в них командного духу фахівців, використання психологами сучасних найбільш ефективних інструментів управління персоналом та перспективною моделлю корпоративного менеджменту, а саме тимблдингу, організація якого забезпечує повноцінний розвиток компанії. Зазначене здебільшого складає соціальне замовлення системі професійної психологічної освіти, яке має чітко окреслену законодавчу базу: Закон України «Про освіту» (2017 р.), «Про вищу освіту» (2014 р.), Наказ МОНУ № 564 від 24.04.2019 «Про затвердження стандарту вищої освіти за спеціальністю 053 «Психологія» для другого (магістерського) рівня вищої освіти», у яких визначено засадничі положення підготовки фахівця, зокрема за спеціальністю 053 «Психологія», унормовано науково-методичні підходи до організації системи професійної підготовки, зокрема для магістрантів, передбачено критерії оцінювання якості підготовки фахівців. Отже, обрана здобувачкою тема дослідження є вельми своєчасною і важливою подією в науковому світі.

Слід відмітити, що основний науковий апарат дослідження авторкою визначено, на нашу думку, достатньо точно й взаємообумовлено. Предмет дослідження погоджено з об'єктом і метою. Перевірка гіпотетичних припущень доказово розгорнута на всіх етапах роботи. Слід зазначити, що всі компоненти наукового апарату повністю корелюють між собою. Нам імпонує логіка презентації результатів дослідження на сторінках дисертації, яка складається із двох розділів і дає багатоплановий ракурс бачення розвитку вказаної проблеми.

Щодо наукових наробок здобувачки, то, на наш погляд, фундаментально представлено в роботі феномен готовності практичних психологів до управління розвитком професійної групи, який авторка розуміє як стійке, цілісне, інтегративне утворення особистості, що дозволяє практичному психологові здійснювати ефективну взаємодію з керівником професійної групи з метою її розвитку завдяки наявності ціннісно-мотиваційного ставлення до розвитку особистості у груповій діяльності, сукупності знань і вмінь (визначення стадій та цілей розвитку групи, рольової структури її членів, добір методів згуртування та едукації професійного колективу), що забезпечують ефективний розвиток професійної групи, професійно важливих особистісних якостей (толерантність, емпатійність, стресостійкість, комунікабельність, організованість).

Автором переконливо обґрунтовуються структурні компоненти досліджуваної готовності: мотиваційний, когнітивний, операційно-технологічний, комунікативний, рефлексивний, а також сукупність критеріїв та їх показників: мотиваційний (інтерес до професії; мотивація до професійного навчання; мотивація до успіху); когнітивний (повнота і глибина засвоєних загальнопсихологічних знань, знань з психології групи, мотивації та стимулювання особистості); операційно-технологічний (технологічна компетентність, що виявлялась через уміння використовувати технології впливу на колектив, та методична компетентність, яка свідчила про сформованість

знань та умінь з професійної едукції (навчання дорослих)); комунікативний (комунікативна компетентність та здатність до активного слухання), рефлексивний (рефлексивність, незалежність/самостійність, спостережливість та емпатія). Визначено рівні розвиненості досліджуваної готовності (низький, достатній, високий) та розкрито їх зміст.

Цінність рецензованої роботи вбачаємо в тому, що автору вдалось обґрунтувати, розробити й експериментально перевірити технологію підготовки практичних психологів до управління розвитком професійної групи, що містить концептуальний, змістово-процесуальний, результативно-оцінний складники.

Концептуальний складник передбачає визначення мети (підготовки практичних психологів до управління розвитком професійної групи), завдань (стимулювання пізнавальної та професійної мотивації студентів; оволодіння знаннями про професійну групу, принципи й етапи її розвитку, рольову взаємодію її членів; тимбілдинг як ефективний ресурс розвитку команди; відпрацювання умінь застосовувати тимбілдинги для розвитку професійної групи; формування й розвиток складників готовності практичних психологів до розвитку професійної групи), методологічної основи (системного, компетентнісного, особистісно-діяльнісного психологічного, партисипативного наукових підходів), принципів навчання (доповнення, трансформації й інтеграції; залученості та співробітництва; соціальної відповідальності; соціальної відповідальності; асертивної компетентності; цінності особистості у професійній групі); здійснення діагностики наявного у майбутніх психологів рівня сформованості готовності до управління розвитком професійної групи; розробку та проведення навчально-методичного онлайн-семінару для викладачів що здійснюють підготовку магістрантів за спеціальністю 053 «Психологія» – з метою оволодіння ними науково-педагогічними знаннями та навичками розвитку професійної групи, форм та методів реалізації технологій тимбілдингу.

Представлено сутність змістово-процесуального складника технології, що передбачав трансформацію змісту навчального процесу з метою підготовки майбутніх практичних психологів до управління розвитком групи на засадах тимбілдингу – через засвоєння магістрантами знань зі змістово оновлених дисциплін «Психологія кадрового менеджменту та управлінське консультування», «Сучасні концепції управління», «Психологія груп і спільнот», «Групові методи психологічної роботи та корекції», «Кризи та деформації професійного розвитку фахівця», а також розвитку складових готовності до управління розвитком професійної групи: розробка програми психологічних інтервенцій (тренінгів, консультування); створення та реалізації технологій мовленнєвого переконання групи; застосування активних методів роботи у професійних групах; здійснення супроводу групових та робочих процесів, а також людських ресурсів.

Діагностико-результативний складник передбачав контроль, самоаналіз, корекцію недоліків у розвитку досліджуваної готовності; діагностику кінцевого рівня сформованості готовності майбутніх практичних психологів до управління розвитком професійної групи, визначення перспектив подальшої діяльності як викладачів, так і магістрантів.

Валентина Юріївна виважено доводить, що реалізація розробленої технології під час проведення формувального етапу експерименту забезпечує послідовність і безперервність формування готовності практичних психологів до управління розвитком професійної групи на засадах тимбілдингу.

Досить об'ємною й цілком логічною видається емпірична частина дослідження. Імпонує детально розроблений і вдало проведений педагогічний експеримент, зокрема формувальний етап, у межах якого логічно простежується зв'язок теоретичних ідей зі способами їх практичної реалізації. Оригінальність авторського підходу, методологічна визначеність, теоретичне обґрунтування шляхів підготовки практичних психологів до управління розвитком професійної групи на засадах тимбілдингу, яке відбувалося на основі фундаментального

експериментального дослідження, спрямоване на якісне перетворення існуючої педагогічної практики, а кількісно-якісний аналіз дослідження рівня сформованості готовності практичного психолога до управління розвитком професійної групи має і може стати бездоганним інструментом для викладачів ЗВО.

Хотілося б відзначити високий ступінь узагальнення результатів дослідження, що знайшло відбиття у значній кількості таблиць і відзначити високий рівень вірогідності отриманих результатів, про що свідчить широкий спектр використаних дослідником методів і широку експериментальну базу.

Однак робота не позбавлена недоліків.

1. Розкриваючи теоретико-методичні засади підготовки практичних психологів до управління розвитком професійної групи у сучасному науковому дискурсі необхідно більш ґрунтовно визначити можливості використання позитивного досвіду такої підготовки у зарубіжних країнах.

2. Дослідження здійснено на основі сукупності методологічних підходів. Проте дослідниця не зазначає, чим обумовлений саме такий перелік підходів та дещо фрагментарно пояснюється їх роль в обґрунтуванні технології підготовки практичних психологів до управління розвитком професійної групи на засадах тимбілдингу.

3. На нашу думку, доцільно було би більш детально представити результати констатувального та формувального етапів експерименту, зокрема висвітлити механізм отримання узагальнених результатів вимірювання рівнів сформованості готовності практичного психолога до управління розвитком професійної групи за кожним критерієм та посилити якісний аналіз здобутих результатів.

4. Авторкою представлено розмаїття діагностичних методик. Проте, на жаль, незрозуміло, яким чином дисертантка співвідносила отримані дані та

виходила на вказані рівні сформованості готовності практичних психологів до управління розвитком професійної групи (низький, достатній, високий).

5. Вважаю за необхідне доопрацювати висновки після кожного розділу роботи, а загальні висновки узгодити зі змістом та завданнями дослідження.

6. У дослідженні наявні деякі недоліки у мовно-стилістичному оформленні окремих речень.

Проте, висловлені зауваження не впливають на загальну позитивну оцінку дослідження. Основні питання викладено обґрунтовано й методологічно. Зміст, рівень розв'язання поставлених завдань дає підстави вважати, що робота виконана повністю, її висновки науково обґрунтовані, а результати мають новизну, теоретичне й практичне значення. Вважаю, що дана робота є актуальним, оригінальним, самостійним, завершеним дослідженням, яке розширює межі наукового пізнання щодо процесу підготовки практичних психологів до управління розвитком професійної групи на засадах тимбіндингу, відповідає вимогам Наказу Міністерства освіти і науки України № 40 від 12 січня 2017 р. (zareєстрованого в Міністерстві юстиції України від 03 лютого 2017 р. за № 155/30023) та пп. 9-18 «Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії» (затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 6 березня 2019 р. № 167).

Вважаю за можливе рекомендувати дисертаційне дослідження Блохіної Валентини Юріївни до захисту у спеціалізованій раді на здобуття ступеня вищої освіти доктора філософії зі спеціальності 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями).

Рецензент:

доктор педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри інноваційних технологій з
педагогіки, психології та соціальної роботи
ВНЗ «Університет імені Альфреда Нобеля»

Н.П. Волкова

І.О. РУБАН